

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk gebied**

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 29 oktober 2021

Betreft Het meerekenen van intensieve landbouwgronden als Natura 2000-
gebieden terwijl Nederland bijna wereldkampioen biodiversiteitsverlies
is

Ons kenmerk

DGNVLG / 21261995

Uw kenmerk

2021Z15846

Geachte Voorzitter,

Hierbij zend ik uw Kamer de antwoorden op de vragen van het lid Vestering (PvdD) over het meerekenen van intensieve landbouwgronden als Natura 2000-gebieden terwijl Nederland bijna wereldkampioen is (ingezonden 17 september 2021, kenmerk 2021Z1584).

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

2021Z15846

1

Kent u de berichten 'Nederland is bijna wereldkampioen biodiversiteitsverlies' en '30 procent beschermde natuur in Nederland in 2030? Om dat doel te halen, moet er snel natuur bijkomen'?

Antwoord

Ja.

2

Wat is uw reactie op het inzicht van wetenschappers, zoals Louise Vet, dat het nergens in de wereld zo slecht gaat met de biodiversiteit als in Nederland?

Antwoord

Ik onderschrijf de conclusie dat het helaas niet goed gaat met de biodiversiteit, in de hele wereld, en zeker ook in Nederland. Ik verwijs u hiervoor onder andere naar de kabinetsreactie op het IPBES-rapport over biodiversiteit (Kamerstuk 26 407, nr. 130), op de meest recente landenrapportage van het Koninkrijk der Nederland in het kader van het wereldwijde Biodiversiteitsverdrag (Kamerstuk 26 407, nr. 128) en op de meest recente rapportage van het Nederland in het kader van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (VHR) (Kamerstuk 26 407, nr. 131).

3

Deelt u het inzicht dat zolang de fundamentele factoren van biodiversiteitsverlies niet worden aangepakt, zoals de intensieve landbouw, uw beleid dweilen met de kraan open is? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Het kabinet heeft in zijn reactie op het IPBES-rapport benadrukt dat (systeem)veranderingen op tal van terreinen nodig zijn om het wereldwijde biodiversiteitsverlies te keren. De landbouw is hierbij een belangrijke factor; mede daarom heb ik in Nederland de omslag naar kringlooplandbouw in gang gezet. Maar ook op het gebied van bijvoorbeeld industrie, infrastructuur en woningbouw zijn veranderingen noodzakelijk. Uiteindelijk is een transitie naar een natuurinclusieve samenleving noodzakelijk. Daaraan werken we, samen met provincies en andere maatschappelijke partijen, onder andere via de Agenda Natuurinclusief (Kamerstuk 35 334, nr. 131 en Kamerstuk 33 576, nr. 244).

4

Klopt het dat er behalve natuur ook akkers en weilanden opgenomen zijn in beschermde Natura 2000-gebieden? Zo ja, hoeveel hectare akkers en hoeveel hectare wei- of graslanden bevinden zich in Natura 2000-gebied en kunt u dit uitsplitsen naar type akker, weiland en grasland?

Antwoord

Ja. In 2021 liggen er 5.096 hectares (ha) akkers (bouwland) en 54.943 ha weilanden en graslanden binnen Natura 2000-gebied (Gecombineerde Data Inwinning (GDI) 2021).

Type grondgebruik	hectare
Akkers (bouwland)	5.096
Grasland, blijvend	22.483
Grasland, natuurlijk. Hoofdfunctie landbouw.	27.540
Grasland, natuurlijk. Hoofdfunctie natuur.	4.920
Totaal	60.039

(GDI 2021)

5

Op welke akkers en weilanden in Natura 2000-gebieden wordt intensief bemest en wordt landbouwgif en/of kunstmest gebruikt? Om welke gewassen gaat dat vooral en hoeveel hectare is dit in totaal?

Antwoord

Als er geen beheerovereenkomst is afgesloten op een akker of weiland dan mag er bemest worden volgens de gebruiksnormen en is het gebruik van toegelaten gewasbeschermingsmiddelen toegestaan. Als er wel een beheerovereenkomst is afgesloten, staat daarin vermeld of het is toegestaan om te bemesten en of het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is toegestaan. Op bouwland (akkers) gaat het dan met name om de gewassen: suikerbieten, aardappelen, snijmais, tijdelijk grasland en granen. Dit is op ten hoogste 4.300 ha bouwland (akkers) en 19.500 ha weiland/grasland (GDI 2021). Dit is een schatting aangezien er geen cijfers bekend zijn over of en hoeveel kunstmest en/of gewasbeschermingsmiddelen op een akker of weiland gebruikt worden.

6

Zijn er ook biologische akkers en/of weilanden in Natura 2000-gebieden? Zo ja, om hoeveel ha gaat het en kunt u dit uitsplitsen per akker en weiland?

Antwoord

Ja, dit gaat om 7.443 ha (GDI 2021).

Gewascategorie biologisch	ha
Bouwland (granen)	307
Bouwland (overig)	151
Grasland, blijvend	3.038
Grasland, natuurlijk. Hoofdfunctie landbouw.	3.510
Grasland, natuurlijk. Hoofdfunctie natuur.	256
Grasland, tijdelijk	181
Totaal	7.443

(GDI 2021)

7

Deelt u het inzicht van onder andere de rechtbank Noord-Nederland dat negatieve significante effecten van het gebruik van landbouwgif op nabijgelegen Natura

2000-gebieden niet op voorhand kunnen worden uitgesloten? Deelt u de mening dat landbouwgif zeker niet gebruikt zou moeten worden in Natura 2000-gebieden? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat gaat u doen om te voorkomen dat landbouwgif gebruikt wordt in Natura 2000-gebieden?

Antwoord

Ik neem aan dat u deze uitspraak bedoelt:

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBNNE:2021:2483>

Zoals ik eerder in de beantwoording van uw vragen (Aanhangsel Handelingen II 2020-'21, nr. 3927) en de vragen van lid Boswijk (Aanhangsel Handelingen II 2020-'21, nr. 3584) heb aangegeven, oordeelde de rechtbank dat in de lokale en concrete situatie de provincie Drenthe onvoldoende invulling heeft gegeven aan de eigen onderzoeksplicht, als bepaald in de Algemene wet bestuursrecht. Volgens de rechter is onvoldoende door de provincie aangetoond dat op grond van objectieve gegevens op voorhand kan worden uitsloten dat de drainage en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de nabijheid van een Natura 2000-gebied geen negatieve significante effecten kan hebben voor het betrokken gebied. Die zekerheid is wel vereist om af te kunnen zien van een vergunningstoets op grond van de Wet natuurbescherming. De provincie is het bevoegde gezag in deze zaak en beraadt zich op het vervolg. Het past mij om het vervolg van deze concrete rechtsgang af te wachten, voordat ik tot een interpretatie van deze kwestie kan komen en kan bepalen welke stappen nodig zijn om de impact in kaart te brengen.

8

Klopt het dat bemeste graslanden in de uiterwaarden als onderdeel van Natura 2000-gebieden worden aangewezen als foerageergebied voor onder andere de bescherming van grauwe ganzen en dat op basis van deze aanwijzing graslanden meetellen als natuur? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Ja, in bijvoorbeeld het Natura 2000-gebied Rijntakken is de landbouw een zeer dominante factor voor de instandhoudingsdoelen. Veel vogelsoorten zoals ganzen, smienten, zwanen en ook de kwartelkoning zijn sterk gebonden aan agrarisch grasland. Voortzetting van het bestaande agrarische gebruik is een bestaansvoorwaarde voor een aantal Natura 2000-soorten (https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/03Natuur/190114_Beheerplan_Natura2000_Rijntakken_2019_toegankelijk.pdf, blz. 99).

9

Klopt het dat grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen bejaagd worden op agrarische percelen in en rond Natura 2000-gebieden in het kader van schadebeheer en -bestrijding?

Antwoord

Ja, in de Wet natuurbescherming wordt onderscheid gemaakt tussen jacht, schadebestrijding en populatiebeheer. De jacht is alleen mogelijk op de soorten genoemd in artikel 3.20 van de Wet natuurbescherming, dit betreft fazant, houtduif, wilde eend, haas en konijn. De provincie kan, als bevoegd gezag, op basis van haar eigen beleid een ontheffing verlenen voor bestrijding van schade

die wordt veroorzaakt door de genoemde ganzensoorten. Volgens de Wet natuurbescherming is dit ook toegestaan in Natura 2000-gebieden. Voor Natura 2000-gebieden gelden aanvullende regels en is een gebiedsvergunning noodzakelijk. Het is verboden handelingen te verrichten in een Natura 2000-gebied die voor de te beschermen soorten het leefgebied kunnen verslechteren of een groot verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. Het is aan de Faunabeheereenheden om hiertoe een vergunning en/of ontheffing aan te vragen op basis van het provinciale Faunabeheerplan.

10

Deelt u het inzicht dat het zeer tegenstrijdig en inefficiënt beleid is om ganzen te beschermen en zelfs aan te trekken met bemeste graslanden in beschermd natuurgebieden om vervolgens deze ganzen te doden in het kader van schadebeheer? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De Wet natuurbescherming vormt de basis voor de bescherming van gebieden en soorten dieren in de natuur. Soorten die belangrijke schade veroorzaken aan bijvoorbeeld gewassen mogen worden bestreden, mits deze soorten niet in hun voortbestaan worden bedreigd of dat gevaar lopen. Schadebestrijding dient zorgvuldig conform de wet te worden toegepast. De bescherming van ganzen in natuurgebieden is overwegend gericht op het beschermen van de populaties trekkende ganzen die voor hun winterrust Nederland bezoeken, terwijl schadebestrijding vooral plaatsvindt bij de populaties ganzen die in Nederland broeden. Van inefficiëntie en tegenstrijdigheid is derhalve geen sprake.

11

Deelt u de mening dat intensief beheerde landbouwgrond, akkers en weilanden in principe geen natuur zijn - ook niet als het binnen een Natura 2000-gebied ligt - en als zodanig niet meegerekend kan worden als beschermd natuur voor het behalen van de biodiversiteitsdoelen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom wel?

Antwoord

Akkers en weilanden – al dan niet intensief beheerd – kunnen zeker deel uitmaken van een Natura 2000-gebied en bijdragen aan de instandhoudingsdoelen. Als voorbeeld kan ik het Natura 2000-gebied Oudeland van Strijen noemen. Het huidige agrarische gebruik zorgt voor een ruim aanbod van preferent voedsel voor de overwinterende ganzen en smienten: eiwitrijk gras, graan(resten), nog niet gerooide suikerbieten en oogstresten. Ook draagt het huidige agrarische gebruik bij aan de gewenste openheid (<https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2020/09/Natura-2000-Beheerplan-110-Oudeland-van-Strijen.pdf>, blz. 95) .

12

Kunt u aangeven of andere Europese landen landbouwgrond in Natura 2000-gebied als beschermd natuur opgeven bij de Verenigde Naties in het kader van het Biodiversiteitsverdrag? Hoeveel landen doen dit en om hoeveel hectare landbouwgrond gaat het?

Antwoord

De Europese Natura 2000-gebieden worden integraal opgenomen als beschermd gebied in de werelddatabase voor beschermde gebieden (WDPA) die de Verenigde Naties gebruiken in het kader van het Biodiversiteitsverdrag. Alle lidstaten van de EU hebben landbouwgrond aangewezen als Natura 2000 omdat nu eenmaal ook gebieden aangewezen moeten worden voor soorten die afhankelijk zijn van of in belangrijke mate voorkomen in agrarisch gebied, zoals in graslanden, wijngaarden, olijf- of fruitboomgaarden, of op akkers of rijstvelden. Bronnen over de hoeveelheid hectares in de EU zijn niet geheel eenduidig, maar variëren van ruim 10% van het areaal Natura 2000

(https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FARMI%20FOR%20NATURA%202000-final%20guidance_nl.pdf – hoofdstuk 2) tot ruim 15%

(https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC120383/annex_eu_ecosystem_assessment_final.pdf - factsheet 3.2.213).

Ons kenmerk

DGNVLG / 21261995

13

Hoeveel hectare natuur staat al in de boeken, maar is nog niet gerealiseerd?

Antwoord

In het Natuurpact uit 2013 heeft het Rijk met de provincies afgesproken dat zij het Natuurnetwerk Nederland nog zullen uitbreiden met minimaal 80.000 hectare in 2027. Via de jaarlijkse voortgangsrapportages natuur van Rijk en provincies, die ook aan uw Kamer worden aangeboden, rapporteren zij over de voortgang van deze afspraak. Uit de meest recente (zesde) voortgangsrapportage natuur (Kamerstuk 33 576, nr. 200) blijkt dat op 1 januari 2020 nog 38.530 hectare moest worden ingericht.

14

Bent u bereid om de intensieve akkers en raaigraslanden die momenteel zijn aangewezen als Natura 2000-gebied te bestempelen als "nog niet gerealiseerde natuur ambitie" met het doel om deze activiteiten te beëindigen en de gebieden te ontwikkelen als natuur? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe en per wanneer zal u dit uitvoeren?

Antwoord

Nee, deze akkers en weilanden zijn aangewezen omdat ze een functie hebben binnen het Natura 2000-gebied, bijvoorbeeld als foerageergebied. Het is aan het bevoegd gezag, vaak de provincies, welke (beheer)maatregelen op deze landbouwgronden noodzakelijk zijn. Dit is dan in het beheerplan aangegeven.

15

Kunt u deze vragen per vraag beantwoorden, zonder naar antwoorden op andere vragen te verwijzen?

Antwoord

Ja.